

Duo-stages binnen de Minor Educatie

Een noodgreep of een kans?

Piety Runhaar

Education and Learning Sciences

April 2021

Inleiding

Het lerarentekort loopt op en tegelijkertijd neemt de interesse onder studenten voor het leraarschap toe. Mooi zou je zeggen. Echter, het aantal stageplekken neemt niet toe. Om het potentieel aan nieuwe leraren te verzilveren zullen we dus efficiënt om moeten springen met stageplekken. Duo-stages, waarbij twee studenten samen stagelopen bij dezelfde stagebegeleider(s) of vaksectie, lijkt in dat licht een mooie constructie.

Binnen de WUR wordt al langer gewerkt met duo-stages. Ook bij andere universiteiten is het een gebruikelijke gang van zaken. Wij ervaren deze constructie zelf als zeer positief. Studenten leren namelijk veel van elkaar door, bijvoorbeeld, samen lessen voor te bereiden, elkaar 'just-in-time' van tips en adviezen voorzien, te sparren over opdrachten voor de universiteit, etc.

Hoewel wij zelf veel voordelen zien aan duo-stages, leek het ons goed om onze aannames en eigen indrukken eens te leggen naast de ervaringen van studenten en stagebegeleiders.

In maart 2021 is aan 32 studenten, die in de periode 2016-2021 een duo-stage gelopen hebben, en aan 93 stagebegeleiders, met of zonder ervaring met duo-stages, een korte vragenlijst toegestuurd. Met deze vragenlijst wilden we zowel zicht krijgen op ervaringen van studenten en begeleider met duo-stages als op de potentie die duo-stages volgens hen hebben.

In dit rapport doen we verslag van de 11 studenten (respons: 43%) en 22 begeleiders (respons: 24%) die op onze vragen hebben gereageerd. Van de begeleiders die hebben gereageerd, gaf 54,5% aan niet of nauwelijks ervaring te hebben met duo-stages; 27,3% gaf aan weinig ervaring te hebben; 18,2% (heel) veel.

De meerwaarde van duo-stages

Op een na, noemen alle stagebegeleiders een of meer voordelen van duo-stages op. Het **leren van elkaar** komt duidelijk als belangrijkste meerwaarde naar voren. "*Studenten leiden elkaar op*" merkt een van de stagebegeleiders op. Duo-partners kunnen elkaar helpen en van elkaar leren wat goed of fout gaat. Er is meer overlegmogelijkheid en meer mogelijkheid voor feedback. "*Het is handig om bij iemand anders te kijken die ook nog maar net begint en zo te reflecteren op jezelf*". Het kan ook inspirerend zijn doordat je samen lessen maakt en elkaar op ideeën brengt. De antwoorden van studenten bevestigen dit beeld. Om een paar voorbeelden te geven: "*We konden heel de week veel sparren over zowel de opdrachten opgelegd vanuit de minor en over het hoe en wat van onze stageschool*" en "*Ik merk dat ik tijdens het observeren vaak dingen zie waarvan ik denk: hey verrek, dat wil ik ook doen*" en "*We gaven elkaar ook feedback en konden van elkaars lesvoorbereidingen leren*". Enkele studenten benoemen het verschil tussen de duo-partners als bron van leren: "*Ook waren we heel verschillende types voor de klas, en dat is heel leuk en leerzaam om van elkaar te zien*" en "*Samen lessen verzinnen in het begin is erg handig, je kijkt vaak op verschillende manieren tegen een onderwerp aan*". Meermalen wordt door studenten genoemd dat het fijn is om samen te werken aan de opdrachten voor de WUR. Te denken valt aan de opdracht op schoolregels te vertalen naar klassenregels. Ook geven studenten het erg prettig te vinden om interviews en begeleidingsgesprekken samen te kunnen voorbereiden. Een duo-stage kan ook **veilig** zijn, wordt door enkele stagebegeleiders opgemerkt, bijvoorbeeld: "*Het is samen ook minder spannend en daarmee minder stressvol*" en: "*Samen op reizen, waardoor intensieve reflectie ontstaat, geeft een meer dan verdubbelde meerwaarde*". Ook hier spiegelen de antwoorden van studenten het beeld. Zo merk een student op: "*Je staat er niet helemaal alleen voor en kan ervaringen uitwisselen met mensen die in precies hetzelfde schuitje zitten*" en een andere student: "*Als je samen ten strijde trekt kan dit het toch makkelijker en aangenamer maken*".

Tot slot blijkt er volgens een van de stagebegeleiders ook **meerwaarde voor de begeleiders** te zijn: "...kan voor zowel student als begeleider positief werken, peer review, gezamenlijk nieuwe les ideeën uitwerken, ze kunnen elkaar steun bieden".

Risico's van duo-stages

Als meest genoemde zorg komt bij de stagebegeleiders naar voren dat duo's **eilandjes** kunnen worden binnen de sectie of school. Een stagebegeleider zegt hierover: "Studenten kunnen op elkaar terugvallen, en er is iets minder de behoefte om goed te integreren op een school". Dit wordt door een enkele student ook genoemd, bijvoorbeeld: "Ook integreer je minder makkelijk binnen de school omdat je als duo optrekt, waardoor je automatisch minder met andere leraren praat".

Verder wordt gewezen op het risico dat de **individuele leerroute** van studenten onder druk komt te staan. Zo merkt een begeleider op dat "het moeilijker is om ze individueel te spreken en goed genoeg te begeleiden". Een student zegt hierover: "Het is ook fijn om je eigen pad op te gaan, dit doe je minder snel als je samen bent." Een andere student geeft aan: "De begeleiding wordt verdeeld over de twee studenten, waardoor je dus een stukje minder directe hulp krijgt van de stagebegeleider zelf".

Daarnaast wordt het belang van de **chemie tussen de beide duo-partners** door zowel begeleiders als studenten als risico genoemd. Een begeleider zegt hierover: "Daarnaast is het erg pittig als er een groot verschil in niveau/karakter/vaardigheden/etc. tussen de stagiairs zou zitten. Gevoelens als jaloezie, onzekerheid, irritatie ook nog mee moeten nemen in je stage of in je stagebegeleiding lijkt me onnodig zwaar." Ook dienen beide partners, qua dominantie, aan elkaar gewaagd te zijn geven begeleiders aan. Enkele studenten bevestigen dit beeld door: "De een kan veel meer het woord voeren, wat nadelig kan zijn" en "Ik ging mezelf soms een beetje 'vergelijken' met hem en dat was niet altijd leuk".

Een andere veel genoemde zorg, door zowel begeleiders als studenten, is het aantal **beschikbare klassen en uren**. Een begeleider merkt hierover op: "Ik wil graag dat de studenten veel ervaring opdoen in lessen geven, dus ongeveer 6-10 per week, ik heb dan te weinig lessen om te verdelen over twee studenten". Dit lijkt overigens er vak te verschillen: "Zeker bij scheikunde 2e graads zijn er gewoon in een week niet zoveel lessen die worden gegeven". Een student geeft aan: "Je moet je uren verdelen over 2 personen, dus je krijgt niet alles voor jezelf."

Randvoorwaarden voor goede duo-stage

De antwoorden spiegelen grotendeels de voor- en nadelen die bij de vorige vragen genoemd zijn. Wat de **chemie** tussen studenten betreft, wordt door een stagebegeleider opgemerkt: zorg voor "Goede matches bij de duo's, die vergelijkbaar zijn qua niveau/karakter, zodat de een de ander niet overschaduw". Beide studenten moeten volgens de begeleiders goed van elkaar willen en kunnen leren. Een begeleider zegt hierover dat zij "bereid moeten zijn tot luisteren en verbeteren en leren van elkaar". Een andere begeleider geeft aan dat studenten zelfstandigheid en initiatief dienen te tonen. Een van de begeleiders suggereert het volgende: "een M/V-verdeling geeft meerwaarde omdat mannen soms een andere kijk hebben op situaties, dan vrouwen. Men vult elkaar meer aan". De chemie wordt ook door studenten meermaals genoemd. Bijvoorbeeld: "Ik denk dat je allebei goed in je schoenen moet staan zodat je professionele feedback aan elkaar kan leveren, en dus niet elkaar gaat 'afzeiken'".

Een goede duo-stage stelt **eisen aan de begeleiding**. Een begeleider zegt hier over bijvoorbeeld: "Goede monitoring door vak coach/begeleider van school op ontwikkeling van studenten, ook onafhankelijk van elkaar". Studenten geven aan dat er **voldoende autonomie** moet zijn: "Ik denk dat het wel belangrijk is dat je genoeg vrijheid krijgt met je medestudent om samen dingen te doen en op te lossen." Een andere student voegt toe: "Flexibele stagebegeleider en oplettendheid op eerlijke behandeling".

Er moet ook **voldoende tijd zijn voor de begeleiding**. Meermalen wordt door begeleiders de suggestie gedaan de begeleiding niet als individuele docent uit te voeren maar dit te verspreiden over meer collega's, dan wel de sectie. Ook wordt door begeleiders benoemd dat **onderlinge communicatie** van belang is en dat duidelijk moet zijn "wie verantwoordelijk is voor welke feedback: studenten en SPD".

Om **voldoende uren** te waarborgen worden parallelklassen gesuggereerd, "zodat ze allebei dezelfde les kunnen geven in verschillende klassen". Als bijkomend voordeel wordt genoemd dat dit de studenten in staat stelt om hun 'eigen pad' te bewandelen.

Tot slot wordt door een van de begeleiders nog genoemd dat er duidelijkheid moet zijn over "werkzaamheden en opdrachten (wel/niet gezamenlijk maken)". Dit zien we bij studenten ook terug. Bijvoorbeeld: "**Duidelijkheid in opdrachten**. Moet het individueel of in het duo samen, moet 1 iemand van het duo het inleveren of allebei."

Wat kan de lerarenopleiding doen om meer rendement uit duo-stages te halen?

De meeste tips, zowel van begeleiders als van studenten, zijn gelinkt aan de **opdrachten** die studenten meekrijgen om uit te voeren voor hun stage. Een begeleider zegt hierover: *"Als docentbegeleider merk ik dat een heleboel verplichte opdrachten als ballast worden ervaren. Het zou helpend zijn als de duo's hun eigen leerdoelen zouden mogen formuleren en daar bijbehorende opdrachten/reflecties/papers bij te schrijven als bewijzen"*. Opdrachten dienen volgens stagebegeleiders de reflectie te bevorderen en opener te zijn *"waardoor/waarvoor men groepsdynamiek nodig heeft om de opdracht succesvol te laten zijn"*.

Het kan helpen om vooraf te *"scouten bij stagescholen of er "grotere" projecten zijn waar de stagiaire duo's voor worden ingezet"* en om studenten *"opdrachten te geven....waarbij ze elkaar nodig hebben om de opdracht goed af te kunnen ronden"*. Studenten geven dit ook aan, bijvoorbeeld: *"Misschien is het mogelijk om specifieke opdrachten te maken voor studenten die duo-stages lopen? Dan worden de studenten die de duo-stage lopen verplicht om met elkaar te werken. Ook lijkt het me goed dat studenten van de duo-stage elkaar vaak beoordelen"*. Hieraan gerelateerd geeft een andere student aan dat: *"Een groot deel van de opdrachten hebben we (partner en ik) toen namelijk grotendeels samen gedaan, omdat de ander toch in de les zat om feedback te geven. Dus dat is best een groot voordeel t.o.v. niet-duo-stagiairs, je hebt namelijk meer inspiratie/hulp bij het maken en uitschrijven van opdrachten die als individu worden beoordeeld"*. Een van de begeleiders suggereert het aantal opdrachten terug te brengen ten bate van de stagetijd.

Enkele stagebegeleiders merken nog op dat er **meer tijd voor stage** zou moeten zijn en dat studenten vanaf dag 1 van het schooljaar al mee zouden moeten kunnen lopen: *"Dan zien de studenten ook hoe er wordt opgestart, en zien de studenten vanaf het allereerste begin in de klas"*.

Door een enkele stagebegeleider wordt een **zorgvuldige matching van duo-partners** benoemd. Een student merkt hier iets vergelijkbaars bij op maar waarschuwt direct: *"Je zou van te voren even kunnen kijken of het klikt tussen twee mensen, maar ik denk eigenlijk dat het er ook gewoon bij hoort in alles (ook docentschap) dat je met andere mensen moet kunnen omgaan/ dealen ook al zijn het niet je directe vrienden"*. Een begeleider suggereert dat studenten af en toe individueel naar school moeten kunnen komen voor *"een stukje individuele begeleiding van de SPD"* en dat mentoren vanuit de lerarenopleiding vaker op lesbezoek zouden moeten komen.

Wat kan de school doen om meer rendement uit duo-stages te halen?

Het overgrote deel van de tips van begeleiders is gericht op het creëren van ruimte voor docenten om te kunnen begeleiden door meer uren beschikbaar te stellen en ook door begeleidende docenten te ontzien bij de inzet van andere taken. Er wordt gewezen op het gebruik van **parallel klassen** voor de stage en op de **inzet van meerdere collega's** die uren kunnen laten geven door stagiaires. Iets vergelijkbaars lezen we terug in de antwoorden van studenten: *"Flexibel zijn in de verdeling van de lessen. Door bijvoorbeeld klassen van andere docenten ook (deels) aan de stagiaires te geven. Dan zorg je dat beide stagiaires genoeg lessen hebben en ook dat er door nog meer docenten input kan worden gegeven"*. Daarnaast lezen we nog een specifieke suggestie van een student, namelijk: *"Elkaar wel een eigen set met uren geven, maar ook misschien een klas delen. Dan heb je dezelfde setting waarin de twee les moeten geven en dit help heel erg. Wat doe jij bij leerling b dat het werkt, want ik doe dit maar dat werkt totaal niet"*.

Een student merkt nog op dat duo's door **ervaren stagebegeleiders** begeleid moeten worden.

Meerdere malen wordt door begeleiders ook de **"kracht van de duo's"** benoemd als iets dat tijd kan opleveren: *"Geef eerst studenten de tijd om elkaar reflectie te geven/gunnen en kom als begeleider pas daarna. Wanneer je dit stimuleert hoef je zelf minder commentaar te geven. Opmerkingen van andere studenten hebben veel positief effect"*. Studenten zouden wel gecoacht moeten worden op *"organisatie en planning"*.

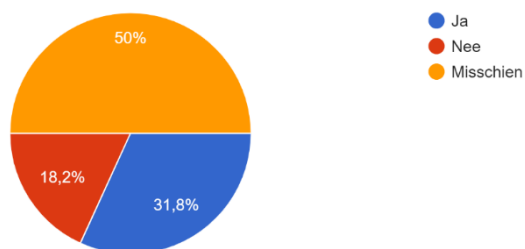
Meer of minder duo-stages in de toekomst?

Een derde van de begeleiders geeft aan in de toekomst graag vaker duo-stages te willen begeleiden (zie onder). De helft denkt dit misschien te willen en slechts een vijfde helemaal niet. Al met al biedt het perspectief dat de meerderheid van de stagebegeleiders open staat voor duo-stages.

5a. Zou u in de toekomst vaker duo-stages willen begeleiden?

22 antwoorden

Gezien het voorgaande is het niet verwonderlijk dat als redenen voor twijfel of het afzien van duo-stages, de begeleiders vooral wijzen op het aantal beschikbare uren voor de stagiaires maar ook voorde begeleiders zelf: *"De vraag is altijd al of ik genoeg klassen heb waarin stagiaires aan de slag kunnen. Met twee stagiaires wordt dat alleen maar lastiger"*.

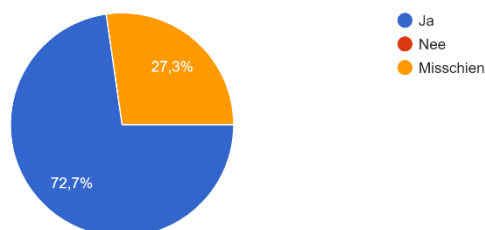
Het hogere rendement van duo-stages is juist een stimulans: *"Je kunt gesprekken met 2 studenten tegelijk voeren. Daarbij kunnen studenten veel van elkaar leren"*. Datzelfde geldt voor wat je er als begeleider voor terug krijgt: *"stagiairs begeleiden is sowieso leuk en geeft voldoening."* Een begeleider geeft tot slot als afweging nog aan graag *"collega's verder te willen helpen met ons mooie vak!"*

De studenten zijn gemiddeld genomen nog wat optimistischer over de inzet van duo-stages dan de begeleiders (zie onder). Terwijl drie studenten nog wat lijken te twijfelen, bevelen de overige 8 ons aan in de toekomst meer met duo-stages te gaan werken.

5a. Zou je ons aanbevelen om in de toekomst meer duo-stages te organiseren?

11 antwoorden

Net als bij de begeleiders is de belangrijkste reden die studenten noemen bij hun twijfel: het aantal beschikbare uren. Een ook bij hen is het leren van elkaar juist een belangrijke stimulans om met duo-stages door te gaan. Mits er een goede chemie is tussen de duo-partners uiteraard. Een student merkt hierover op: *"Ik heb er zelf een enorm positieve ervaring aan over gehouden, die ik niet of in mindere mate gehad zou hebben als ik het alleen had gedaan"*.

Tot slot

Het doel van de vragenlijststudie was om onze positieve ervaringen met duo-stages te staven aan de ervaringen van studenten en stagebegeleiders. De antwoorden laten zien dat er ook volgens hen meer voor- dan nadelen aan duo-stages kleven en dat het verstandig is, zeker ook in het licht van het beperkte aantal stageplekken, om hier meer op inzetten. Daarbij moeten echter een aantal zaken in acht genomen worden zoals: de samenstelling van duo's; de inzet van voldoende en ervaren begeleiders en; de beschikbaarheid van voldoende uren en klassen. Begeleiders dienen oog te hebben voor de individuele leerpaden van studenten en hen voldoende autonomie te geven om te werken aan persoonlijke leerdoelen. De lerarenopleiding kan duo's meer benutten door gerichte en gezamenlijke opdrachten, meer peer-feedback en assessment, elkaar observeren e.d.

Wat meermalen naar voren komt is dat stagebegeleiding geen individuele leraarstaak hoeft te zijn maar dat dit een gedeelde verantwoordelijkheid van meerdere collega's of een sectie kan zijn. Deze gedachte ondersteunen wij van harte en sluit aan op de toenemende aandacht, zowel in beleid als in onderzoek, voor team werk in het onderwijs. Samen lesgeven en begeleiden kan immers leiden tot minder stress, meer inspiratie en meer werkplezier. We danken de deelnemers aan deze studie van harte voor hun input en hopen daarmee de animo voor duo-stages verder te kunnen vergoten.